

ΒΑΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΒΙΒΛΙΟ ΛΑΖΑΡΑΤΟΥ

Διοικητική διαφορά από διοικητική πράξη είναι ακυρωτική, εκτός αν ειδικός νόμος την χαρακτηρίζει ως ουσίας. (ΣτΕ ή ΔΕφ)

Διοικητική διαφορά από άλλη διοικητική δράση (σύμβαση ή υλική ενέργεια) κατ' αρχήν διαφορά ουσίας υπαγόμενη στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια.

Για τις διαφορές ουσίας που εκδικάζονται από τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια εφαρμόζεται ο Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας. Για τις ακυρωτικές διαφορές στο ΣτΕ ή στα Διοικητικά εφετεία εφαρμόζεται το ΠΔ 18/1989 για το ΣτΕ (Στα ΔΕφ εφαρμόζεται επειδή Αρ. 4 Ν. 702/1977)

Διοικητικές διαφορές ουσίας (94.1Σ): Διαφορές που πηγάζουν είτε από *διοικητικές συμβάσεις* είτε από ενέργειες διοικητικών οργάνων οι οποίες δεν συνιστούν εκτελεστές διοικητικές πράξεις, εφόσον ο νόμος οργανώνει την δικονομική προστασία του πολίτη κατά τέτοιο τρόπο ώστε το αίτημα ενώπιον του δικαστηρίου να είναι η καταψήφιση σε παροχή ή η αναγνώριση δικαιώματος/έννομης σχέσης που αναφέρονται στο δημόσιο δίκαιο (πχ: αστική ευθύνη κράτους). Διαφορές ουσίας είναι μόνο αυτές που ο νόμος καθορίζει ως τέτοιες, όλες οι υπόλοιπες είναι ακυρωτικές διαφορές υπαγόμενες κατ' αρχήν στο ΣτΕ.

Χαρακτηριστικές διαφορές ουσίας:

1. Φορολογικές Διαφορές
2. Κοινωνικοασφαλιστικές διαφορές (Άρθρο 7 Ν. 702/1977)
3. Διαφορές του Άρ. 1 παρ. 2 Ν. 1406/1983
4. Διαφορές του Άρ. 1 παρ. 3 Ν. 1406/1983
5. Διαφορές του Άρ. 1 παρ. 4 Ν. 1406/1983
6. Διαφορές από πράξεις επιβολής διοικητικών κυρώσεων (Άρθρο 66 Ν. 4055/2012). Κατ' εξαίρεση δεν είναι διαφορές ουσίας οι κυρώσεις πειθαρχικού χαρακτήρα, η επιβολή προστίμων αυθαίρετων – λόγω παράνομων διαφημίσεων & επιγραφών (Άρθρο 1 Ν. 702/1977)

Ακυρωτικές Διαφορές Διοικητικού Εφετείου:

1. Διαφορές του Άρ. 1 παρ. 1 Ν. 702/1977
2. Διαφορές από αποφάσεις ΠΑΕ
3. Διαφορές από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς
4. Διαφορές από αποσπαστές διοικητικές πράξεις στην προδικασία συνάψεως δημόσιων έργων, προμηθειών & υπηρεσιών
5. Διαφορές ιθαγένειας και αναγνώρισης αλλοδαπού ως πρόσφυγα
6. Διαφορές από πρωτόκολλα κατεδάφισης & αποζημίωσης σε δασικές εκτάσεις

Ακυρωτική αρμοδιότητα Διοικητικού Πρωτοδικείου: Διαφορές από ατομικές διοικητικές πράξεις οι οποίες εκδίδονται κατ' εφαρμογή της νομοθεσίας περί αλλοδαπών (Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο). Όχι οι πράξεις που αφορούν ιθαγένεια και υπάγονται στο Διοικητικό εφετείο.

Δικαστήρια προβλεπόμενα εκ του Συντάγματος: ΑΕΔ (100Σ), Δικαστήριο Ευθύνης Υπουργών & ΠτΔ (49,86Σ), Δικαστήριο Κακοδικίας (99Σ), Ειδικό Δικαστήριο – Μισθοδικείο (88.2Σ), Ανώτατο Πειθαρχικό Συμβούλιο Ανώτατων Δικαστών (91.2Σ), Πειθαρχικά Συμβούλια λοιπών δικαστών (91.3Σ).

Τα ένδικα βοηθήματα ενώπιον των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων

1. Αιτήσεις Ακυρώσεως εάν η ακυρωτική διαφορά υπόκειται στα Τ.Δ.Δ.
2. Προσφυγές (63ΚΔΔικ)
3. Αγωγές (71ΚΔΔικ)
4. Ακανοπές (217ΚΔΔικ)

Μονομελές Διοικητικό Πρωτοδικείο: Χρηματικές διαφορές έως 60.000 ευρώ. Σε φορολογικές διαφορές αντικείμενο προσδιορισμού είναι το ποσό του κύριου φόρου. Όχι χρηματικές διαφορές από κοινωνικοασφαλιστικές διαφορές. Εκδικάζει ανακοπές κατά πράξεων διοικητικής εκτέλεσης (216ΚΔΔικ), Φορολογικές & τελωνειακές διαφορές έως 150.000

Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο: Διοικητικές διαφορές ουσίας που δεν έχουν υπαχθεί αλλού. Ακυρωτικές διαφορές αλλοδαπών, διαφορές περί την βεβαίωση άρσης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, διαφορές από εκλογικές ενστάσεις (267ΚΔΔικ)

Τριμελές Διοικητικό Εφετείο: Εφέσεις των αποφάσεων ΤρΔΠρ, διαφορές από διοικητικές συμβάσεις (σε πρώτο κ τελευταίο βαθμό), Υπαλληλικές προσφυγές εκτός των 103 παρ. 4Σ, Αιτήσεις ακυρώσεως που έχουν υπαχθεί στο ΔΕφ. Φορολογικές & τελωνειακές διαφορές άνω των 60.000 (σε πρώτο κ τελευταίο βαθμό)

Συμβούλιο της Επικρατείας:

1. Αίτηση ακύρωσης εκτελεστών πράξεων διοικητικών αρχών για παράβαση νόμου ή υπέρβαση εξουσίας (εκτός ειδικών νόμων)
2. Αναίρεση τελεσίδικων αποφάσεων Τ.Δ.Δ.
3. Διοικητικές διαφορές ουσίας που έχουν υποβληθεί κατά τον νόμο σ' αυτό.
4. Επεξεργασία Κανονιστικών Διαταγμάτων (Διοικητική και όχι δικαστική αρμοδιότητα)

Αίτηση επανασυζήτησης της υποθέσεως (27 παρ. 5 ΠΔ 18/1989): Αν από λόγους ανωτέρας βίας εμποδίστηκε η νομιμοποίηση του πληρεξούσιου δικηγόρου δύναται να υποβληθεί τέτοια αίτηση. Προθεσμία 10 ημερών από την συζήτηση. Η ανωτέρα βία μπορεί να συντρέχει στο πρόσωπο είτε του δικηγόρου είτε του ιδιώτη διαδίκου (ΟλΣΤΕ 4110/1999)

Κατάργηση Ακυρωτικής δίκης μετά από ανάκληση, ακύρωση & λήξη ισχύος προσβαλλόμενης πράξεως ή αποφάσεως: (32 παρ. 1 ΠΔ18/1989): Ανάκληση σημαίνει εξαφάνιση μέσω άλλης διοικητικής πράξης αλλά μόνο ex tunc, ακύρωση σημαίνει εξαφάνιση με δικαστική απόφαση και εξαφάνιση αναφέρεται σε δικαστικές αποφάσεις που απώλεσαν την ισχύ τους μέσω άλλης δικαστικής απόφασης λόγω ένδικου μέσου.

32 παρ. 2 ΠΔ18/1989: Επίκληση ιδιαίτερου έννομου συμφέροντος προς συνέχιση της δίκης. Εφαρμόζεται σε διοικητικές πράξεις περιορισμένης χρονικής ισχύος οι οποίες λήγουν μετά την άσκηση της αίτησης ακυρώσεως (ΟλΣΤΕ 1416/1990), αλλά και στην ex nunc ανάκληση νόμιμων διοικητικών πράξεων. Αρνητική εκδήλωση ιδιαίτερου έννομου συμφέροντος (Σελ. 147 – 149). Εάν η παύση ισχύος οφείλεται στην περιορισμένη χρονική διάρκεια της και μετά την λήξη της εκδόθηκε νεότερη πράξη όμοιου

περιεχομένου ή τροποποιήθηκε ή αντικαταστάθηκε με πράξη που εξακολουθεί να είναι δυσμενής για τον αιτούντα, η δίκη δεν καταργείται εάν ο αιτών προβάλλει με δικόγραφο σχετικό ισχυρισμό 6 πλήρεις μέρες πριν την συζήτηση.

Άρθρο 34^A ΠΔ18/1989: Σύμβουλος, Πάρεδρος ή δικαστικός σχηματισμός ΣτΕ μπορεί με απόφαση λαμβανόμενη σε συμβούλιο να απορρίπτει ένδικα μέσα και βοηθήματα όταν αυτά είναι προφανώς απαράδεκτα ή προφανώς αβάσιμα. Η απόφαση αυτή κοινοποιείται στον αιτούντα την δικαστική προστασία και σε προθεσμία εξήντα ημερών και πάντως 18 μηνών μπορεί να ζητήσει την συζήτηση καταβάλλοντας ειδικό παράβολο τριπλάσιο του προβλεπόμενου. Επίσης, με Πράξη του Προέδρου του Τμήματος παραπέμπεται και η τυχόν αναρμοδίως εισαχθείς αίτηση αναστολής. Προφανώς απαράδεκτες ή αβάσιμες αιτήσεις αναστολής θα πρέπει να απορρίπτονται με αναλογική εφαρμογή.

Άρθρο 34B ΠΔ 18/1989: Εάν ο εισηγητής κρίνει το ένδικο μέσο ή βοήθημα παραδεκτώς και προδήλως βάσιμο και υπάρχει συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο μπορεί να προτείνει στον Πρόεδρο την εκδίκαση κατ. Άρθρο 34^A παρ. 1. Η διαπιστωτική πράξη του Προέδρου υπόκειται σε τριτανακοπή (εάν είναι ακυρωτική) και οι διάδικοι μπορούν να ζητήσουν σε 60 μέρες την συζήτηση στο ακροατήριο.

Άρθρο 34 παρ. 1 Ν.1968/1991: Στις διοικητικές διαφορές ουσίας ή ακύρωσης, αν το διοικητικό δικαστήριο κρίνει ότι στερείται αρμοδιότητας παραπέμπει την υπόθεση στο αρμόδιο ΤΔΔ ή το ΣτΕ. Εάν το δικαστήριο είναι ισόβαθμο ή κατώτερο η παραπομπή είναι υποχρεωτική. Προκειμένου περί ακυρωτικής διαφοράς, το ΣτΕ μπορεί να κρίνει εάν πρόκειται για διαφορά που εισάγεται στο ΔΕΦ και να παραπέμψει σ' αυτό ή να κρατήσει και να δικάσει. Δεν εφαρμόζεται το παραπάνω: 1) ΣτΕ δεν παραπέμπει σε ΕΣ (ΣτΕ 3452/1992), 2) ΣτΕ δεν παραπέμπει τα αναρμοδίως ασκηθέντα ένδικα μέσα, μόνο τα ένδικα βοηθήματα (ΟΛΣΤΕ 654/1993). Σύμφωνα με το Αρ. 12 ΚΔΔικ, επιτρέπεται η παραπομπή και των αναρμοδίως ασκηθέντων ενδίκων μέσων, επιτρέπεται η παραπομπή από ΤΔΔ στο ΕΣ αν και δεν υπάρχει υποχρεωτικότητα και επιτρέπεται η παραπομπή αναρμοδίως ασκηθεισών αιτήσεων αναστολής από το αναρμόδιο στο αρμόδιο.

Ομοδικία & Συνάφεια στην ακυρωτική δίκη: Άρθρο 45 παρ. 6 ΠΔ18/1989: Σε περίπτωση έλλειψης ομοδικίας, η αίτηση ακύρωσης κρατείται ως προς τον πρώτο αιτούντα και τους ομοδίκους και διατάσσεται ο χωρισμός ως προς τους υπόλοιπους. Σε περίπτωση έλλειψης συνάφειας, η αίτηση ακύρωσης κρατείται ως προς την πρώτη προσβαλλόμενη πράξη και τις συναφείς μ' αυτήν και διατάσσεται ο χωρισμός ως προς της υπόλοιπες. Κατά την κρατούσα ερμηνεία του Άρθρου ο δικαστικός σχηματισμός: 1) Κρατεί και εκδικάζει την αίτηση ακύρωσης, 2) αναβάλλει σε ρητή δικάσιμο την εκδίκαση της υπόθεσης ως προς τους λοιπούς αιτούντες και 3) διατάσσει χωρισμό του ενιαίου δικογράφου με την κατάθεση αυτοτελούς δικογράφου εντός 30 ημερών από την κοινοποίηση (σ' αυτό το τρίτο υπάρχουν διάφορες απόψεις). Η παλαιότερη νομολογία του ΣτΕ ισχύει ως προς την έννοια και τις προϋποθέσεις της ομοδικίας & συνάφειας: 1) Πράξεις συναφείς παραδεκτώς προσβάλλονται με το ίδιο δικόγραφο ακόμα κι αν η μία από αυτές θα έπρεπε να υπαχθεί σε άλλο δικαστήριο, 2) Συναφείς είναι οι πράξεις με όμοια ιστορική & νομική αιτία, 3) Ομοδικούν απλά περισσότεροι αιτούντες όταν οι προσβαλλόμενες πράξεις και οι προσβαλλόμενοι λόγοι στηρίζονται στην ίδια ιστορική & νομική βάση, 4) Αν ο πρώτος των ομοδίκων δεν έχει έννομο συμφέρον, η αίτηση απορρίπτεται στο σύνολό της, 5) Προβαλλόμενοι λόγοι μη κοινοί απορρίπτονται ως απαράδεκτοι, 6) Πράξεις που έχουν εκδοθεί βάσει ίδιων διατάξεων αλλά από διαφορετικά όργανα και με διαφορετική διαδικασία δεν είναι συναφείς.

Πρότυπη Δίκη: Οποιοδήποτε ένδικο μέσο ή βοήθημα ενώπιων Διοικητικού Δικαστηρίου μπορεί να εισαχθεί στο ΣτΕ ύστερα από αίτημα των διαδίκων και πράξη Τριμελούς Επιτροπής, όταν τίθεται ζήτημα

γενικότερου ενδιαφέροντος με συνέπειες σε ευρύτερο κύκλο προσώπων. Αναστέλλεται η εκδίκαση των εκκρεμών υποθέσεων που τίθεται το ίδιο ζήτημα, όχι όσες βρίσκονται σε προσωρινή δικαστική προστασία. Η Απόφαση του ΣτΕ δεσμεύει τους διαδίκους και όσους παρενέβησαν. Επίσης, δεσμεύει τα δικαστήρια στα οποία είχε ανασταλλεί η δίκη και όλα τα δικαστήρια τα οποία στο μέλλον θα επιλυθεί η υπόθεση. Μπορεί να παρέμβει κάθε διάδικος σε εκκρεμή δίκη με το ίδιο ζήτημα και να προβάλλει ισχυρισμούς. Μπορεί να υπάρξει και προδικαστικό ερώτημα προς το ΣτΕ. Η απόφαση του τελευταίου είναι υποχρεωτική για το δικαστήριο που υπέβαλλε το ερώτημα και δεσμεύει όλους τους παρεμβάντες.

Κατ' άλμα έφεση ή αναίρεση: Σε απόφαση ΤΔΔ όπου κρίνεται αντισυνταγματική τυπική διάταξη νόμου χωρίς προηγούμενη απόφαση ΣτΕ, είναι δυνατή η αίτηση αναίρεσης (για υποθέσεις ουσίας) ή η έφεση (για ακυρωτικές υποθέσεις). (Άρθρο 2 Ν. 3900/2010).

Αίτηση επιταχύνσεως: (33^Α ΠΔ18/1989): Εάν η υπόθεση δεν έχει συζητηθεί για διάστημα μεγαλύτερο των 24 μηνών γίνεται αίτηση από τους διαδίκους και ορίζεται εντός 6 μήνου.

Αίτηση για δίκαιη ικανοποίηση: Λόγος η υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της διοικητικής δίκης. Με την αίτηση αυτή επιδιώκεται η δίκαιη ικανοποίηση με την επιδίκαση εύλογου χρηματικού ποσού για την αποκατάσταση της (ηθικής) βλάβης που προκλήθηκε λόγω της προσβολής του δικαιώματος τους για ταχεία απονομή της δικαιοσύνης. Εισάγεται στο ίδιο δικαστήριο στο οποίο αφορά η παραβίαση της εύλογης διάρκειας και σε προθεσμία έξι μηνών από την δημοσίευση της οριστικής απόφασης αυτού. Το αντικείμενο της δίκης πρέπει να συναρτάται με αστικής ή ποινικής φύσεως υποθέσεις αφού μόνο αυτές προστατεύονται από την ΕΣΔΑ.

Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο (100Σ)

1. Ενστάσεις βουλευτικών εκλογών (58Σ)
2. Κύρος & Αποτέλεσμα δημοψηφίσματος (44.2Σ)
3. Ασυμβίβαστο ή έκπτωση βουλευτή (55.2 Σ)
4. Άρση συγκρούσεων μεταξύ δικαστηρίων & διοικητικών αρχών ή ΣτΕ & ΤΔΔ, αστικών & ποινικών δικαστηρίων, ΕΣ και λοιπών δικαστηρίων
5. Άρση αμφισβήτησης για ουσιαστική αντισυνταγματικότητα ή έννοια διατάξεων τυπικού νόμου εάν υπάρχουν αντίθετες αποφάσεις ΣτΕ, ΑΠ, ΕΣ
6. Άρση αμφισβήτησης για χαρακτηρισμό κανόνων διεθνούς δικαίου ως γενικώς παραδεδεγμένων κατ' Άρθρο 28.1 Σ

Ελεγκτικό Συνέδριο

Δικαστικές Αρμοδιότητες:

1. Διαφορές για την απονομή συντάξεων & έλεγχο λογαριασμών δημόσιων υπολόγων
2. Υποθέσεις ευθύνης πολιτικών ή στρατιωτικών δημοσίων υπαλλήλων, ΟΤΑ και άλλων ΝΠΔΔ για κάθε ζημία που προκλήθηκε στο κράτος από δόλο ή αμέλεια

Διοικητικές Αρμοδιότητες:

1. Έλεγχος δαπανών Κράτους, ΟΤΑ, ΝΠ που υπάγονται στον έλεγχο με ειδικό νόμο
2. Έλεγχος συμβάσεων μεγάλης οικονομικής αξίας όπως νόμος ορίζει
3. Έλεγχος λογαριασμών δημοσίων υπολόγων και ΟΤΑ ή ΝΠ που υπάγονται στον έλεγχο δαπανών

4. Γνωμοδότηση για νομοσχέδια που αφορούν συντάξεις ή αναγνώριση υπηρεσίας για την παροχή δικαιώματος σύνταξης (73.2Σ)
5. Σύνταξη & Υποβολή έκθεσης στην Βουλή για τον απολογισμό & ισολογισμό του Κράτους (79.7Σ)

Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας: Εφαρμόζεται σε όλες τις διοικητικές διαφορές ουσίας που εκδικάζονται από ΤΔΔ (Άρ.1).

Αρμοδιότητα (Άρ 6. ΚΔΔικ): Πρώτος βαθμός τριμελές Πρωτοδικείο, δεύτερος βαθμός Τριμελές Εφετείο. Εξαιρέσεις αναφέρονται παραπάνω.

Κατά τόπον αρμοδιότητα (Άρ. 7ΚΔΔικ): Το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου εδρεύει η αρχή από πράξη, παράλειψη, υλική ενέργεια της οποίας δημιουργήθηκε η διαφορά.

Παραπομπή σε άλλο δικαστήριο (Άρθρο 11ΚΔΔικ): Όταν δεν είναι δυνατή η νόμιμη συγκρότηση δικαστηρίου ούτε με νόμιμη αναπλήρωση και όταν λόγω σπουδαίου λόγου καθίσταται αδύνατη η λειτουργία του δικαστηρίου, με αίτηση του Προέδρου παραπέμπει την υπόθεση σε άλλο δικαστήριο προς εκδίκαση με δεσμευτική απόφαση. (Άρθρο 12ΚΔΔικ): Αν ΤΔΔ διαπιστώσει πως η υπόθεση υπάγεται κατ' αρμοδιότητα στο ΣτΕ, ΕΣ ή άλλο ΤΔΔ παραπέμπει το ένδικο μέσο ή βοήθηκα σ' αυτά. Σε περίπτωση παραπομπής σε ισόβαθμο ή κατώτερο δικαστήριο η απόφαση είναι υποχρεωτική. Οι αποφάσεις Πρωτοδικείων ή Εφετείων δεν υπόκεινται αυτοτελώς σε ένδικα μέσα.

Προθεσμία (60ΚΔΔικ): Οι προθεσμίες αρχίζουν την επόμενη μέρα από εκείνη που συντελέστηκε το γεγονός. Εάν είναι απλό πραγματικό γεγονός πρέπει όντως να έχει λάβει χώρα, εάν είναι διαδικαστική πράξη πρέπει να είναι έγκυρη και υποστατή, σχετικά άκυρη πράξη δεν ξεκινά προθεσμία. Η προθεσμία τρέχει ακόμα κι αν η επόμενη του αφετηριακού γεγονότος είναι αργία. Οι προθεσμίες λήγουν στις 19:00 της τελευταίας ημέρας, εάν αυτή είναι αργία την ίδια ώρα την αμέσως επόμενη εργάσιμη. Αργία είναι το Σάββατο και η Κυριακή και οι αργίες. Γενική διακοπή της προθεσμίας (διακοπή = ο χρόνος που πέρασε δεν υπολογίζεται και αρχίζει νέα) κατ' άρθρο 61 παρ. 3 ΚΔΔικ. Χαρακτηριστικός λόγος είναι η αποβίωση διαδίκου ή μεταβολή που επηρεάζει την ικανότητα προς διενέργεια διαδικαστικών πράξεων (140ΚΔΔικ).

Αναστολή προθεσμιών (61 παρ. 4 ΚΔΔικ): Αναστολή τον μήνα Αύγουστο. Αναστολή κατά την διάρκεια των δικαστικών διακοπών (1^η Ιουλίου – 15 Σεπτεμβρίου, εάν προθεσμία αρχίζει εντός διακοπών, ξεκινάει 16.9, ενώ αν έχει αρχίσει, υπολογίζεται έως 30.6 και τρέχει πάλι 16.9), Εξαιρετικά για φορολογικές – τελωνειακές διαφορές δεν υπολογίζεται 1^η έως 31^η Αυγούστου. Αναστολή λόγω ανωτέρας βίας.

Δικονομικές ακυρότητες: Νόμιμες κυρώσεις που απαγγέλλονται από το δικαστήριο για παραβίαση διατάξεων που αφορούν την διαδικασία και τον τύπο των διαδικαστικών πράξεων. *Απόλυτη ακυρότητα:* Αυτεπάγγελτα απαγγελλόμενη. Όταν προβλέπεται από τον νόμο, όταν η πράξη προέρχεται από αναρμόδιο όργανο, όταν έγινε κατά παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας (62.2ΚΔΔικ). Σχετική ακυρότητα απαγγέλλεται μετά από αίτηση διαδίκου. Κάθε περίπτωση παράβασης δικονομικής διάταξης που προκάλεσε βλάβη.

Ομοδικία κατά τον ΚΔΔικ (115ΚΔΔικ): Δυνητική είναι η ομοδικία όταν ενώνονται περισσότεροι στο αυτό δικόγραφο με δική τους βούληση, αναγκαστική όταν ενώνονται υποχρεωτικώς εκ του νόμου. Δυνητική ομοδικία: Κοινή προσφυγή κατά της ίδιας πράξης εφόσον οι λόγοι στηρίζονται σε όμοια κατά τα ουσιώδη νομική κ πραγματική βάση, κοινή αγωγή εφόσον συνδέονται με κοινό δικαίωμα ή τα δικαιώματα στηρίζονται σε όμοια κατά τα ουσιώδη στοιχεία νομική κ πραγματική βάση. Το αυτό και για παθητική δυνατική ομοδικία. Αναγκαστική ομοδικία: Επιβάλλεται εκ του νόμου: (116ΚΔΔικ), 1. Η διαφορά

επιδέχεται μόνο ενιαία ρύθμιση, 2. Η ισχύς της αποφάσεως επεκτείνεται κατά τον νόμο σε όλους, 3. Κατά τον νόμο το συγκεκριμένο βοήθημα μπορεί να ασκηθεί μόνο από κοινού, 4. Λόγω των συνθηκών της διαφοράς δεν είναι δυνατόν να υπάρξουν αντίθετες αποφάσεις. Συνέπειες αναγκαστικής ομοδικίας: 1. Αντικειμενική ενέργεια διαδικαστικών πράξεων (116.2ΚΔΔικ), 2. Το δικαστήριο εκτιμά ελεύθερα τυχόν αντιφατικούς ισχυρισμούς

Συνάφεια κατά τον ΚΔΔικ (122ΚΔΔικ): Μπορεί να ασκηθεί κοινό ένδικο βοήθημα από τον ίδιο διάδικο (ή από ομοδίκους) για συναφείς πράξεις, παραλείψεις, υλικές ενέργειες, εφόσον το δικαστήριο είναι κατά τόπον αρμόδιο. Εφαρμόζεται μόνο για τα ένδικα βοηθήματα (όχι μέσα), δεν απαιτείται καθ' ύλην σύμπτωση αρμοδιότητας. Συναφείς είναι οι πράξεις που στηρίζονται στην ίδια νομική αιτία και στην ίδια ουσιώδη πραγματικά στοιχεία ή όταν η νομιμότητα της μιας ασκεί επιρροή στην άλλη. Στις φορολογικές διαφορές η συνάφεια δεν αίρεται μόνο εκ του λόγου ότι οι πράξεις ανήκουν σε διαφορετικές χρήσεις. Στις υλικές πράξεις συνάφεια υπάρχει όταν συνδέονται ουσιωδώς μεταξύ τους και οι αξιώσεις που απορρέουν από αυτές ανήκουν στην ίδια νομική βάση. Αν για συναφείς πράξεις καθ' ύλην αρμόδιο είναι διαφορετικό δικαστήριο, ο ασκών μπορεί να ασκήσει το ένδικο βοήθημα κατ' ύλην αρμόδιο είναι διαφορετικό δικαστήριο, ο ασκών μπορεί να ασκήσει το ένδικο βοήθημα κατ' ευχέρεια. Σε περίπτωση Μονομελούς & Τριμελούς Πρωτοδικείου, το βοήθημα ασκείται στο Τριμελές ή παραπέμπεται στο τριμελές. Μπορούν να σωρευθούν κύρια ή επικουρικά περισσότερα ένδικα βοηθήματα ή μέσα στο ίδιο δικόγραφο εάν είναι συναφή (124ΚΔΔικ).

Κατάργηση της δίκης (142ΚΔΔικ):

1. Εκλείψει το αντικείμενό της
2. Παραίτηση από ένδικο βοήθημα / μέσο
3. Διακοπή δίκης συνεπεία μεταβολής του ασκούντος και μη παράσταση του (με νόμιμη κλήτευση) νέου κατά την νέα συζήτηση (141.4 περ.α' ΚΔΔικ)
4. Διοικητική επίλυση διαφοράς
5. Δικαστικός συμβασμός
6. Ανάκληση / Ακύρωση προσβαλλόμενης διοικητικής πράξης από την Διοίκηση

Γενικές Αρχές της Διοικητικής Δίκης: Αφορούν τόσο την δίκη ουσίας όσο και την ακυρωτική.

1. Αρχή ελεύθερης διάθεσης αντικειμένου της δίκης: Η έναρξη, η υπόσταση, η έκταση του αντικειμένου και η περάτωση της διοικητικής δίκης εξαρτώνται κατά βάση από την βούληση των διαδίκων και όχι από την αυτεπάγγελτη ενέργεια του δικαστηρίου.
2. Η αρχή της δικαστικής αποφάνσεως μέσα στα όρια της αίτησης.
3. Η αρχή της περατώσεως της δίκης με πρωτοβουλία του διαδίκου που ασκεί το ένδικο βοήθημα.
4. Η αρχή της μέριμνας του δικαστηρίου για την πρόοδο της δίκης.
5. Ανακριτική αρχή
6. Αρχή της συγκεντρώσεως
7. Αρχή της δημοσιότητας
8. Αρχή της εγγράφου προδικασίας
9. Αρχή της προφορικής διαδικασίας στο ακροατήριο
10. Αρχή της αιτιολογίας των δικαστικών αποφάσεων
11. Αρχή της ισότητας των διαδίκων
12. Αρχή της εκατέρωθεν ακροάσεως των διαδίκων
13. Αρχή της καλόπιστης διεξαγωγής της δίκης

14. Αρχή της άπαξ ασκήσεως των ένδικων βοηθημάτων και μέσων: Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η άσκηση δεύτερης αγωγής/προσφυγής όταν η πρώτη απορρίφθηκε τελεσίδικα για τυπικούς λόγους εντός 60 ημερών.

ΕΝΔΙΚΟ ΒΟΗΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ

Προσφυγή είναι το ένδικο βοήθημα με το οποίο ζητείται η άσκηση ουσιαστικού ελέγχου μιας διοικητικής πράξης από τα ΤΔΔ. Ασκείται μόνο επί διαφορών ουσίας. Ελέγχεται τόσο η νομιμότητα αλλά και η κατ' ουσίαν ορθότητα της διοικητικής πράξης.

Σε προσφυγή υπόκεινται οι εκτελεστές ατομικές διοικητικές πράξεις ή παραλείψεις από τις οποίες δημιουργούνται κατά νόμο διοικητικές διαφορές ουσίας.

Παράλειψη νόμιμης οφειλόμενης ενέργειας (63ΚΔΔικ): Υποχρέωση κατά νόμο διοικητικής αρχής να ρυθμίσει μια έννομη σχέση με δέσμια αρμοδιότητα. Ρύθμιση με ατομική διοικητική πράξη. Παράλειψη της διοικητικής αρχής να εκδώσει αυτή την διοικητική πράξη δέσμιας αρμοδιότητας.

Η ενδικοφανής προσφυγή ως προϋπόθεση παραδεκτού: Ενδικοφανής προσφυγή είναι η διοικητική προσφυγή η οποία ασκείται μέσα σε ορισμένη προθεσμία και συνεπάγεται τον έλεγχο της πράξεως ή παραλείψεως κατά τον νόμο και την ουσία. Αποτελεί προϋπόθεση του παραδεκτού της άσκησης προσφυγής. Η απλή διοικητική προσφυγή (ιεραρχική ή αίτηση θεραπείας) και η ειδική διοικητική προσφυγή απλώς διακόπτουν την προθεσμία προσφυγής στα ΤΔΔ. Η Ειδική διοικητική προσφυγή έχει νομοθετική πρόβλεψη αλλά ο έλεγχος είναι μόνο κατά νόμο και όχι ουσίας.

Ο πολίτης πρέπει να ενημερώνεται (63ΚΔΔικ) για την ενδικοφανή προσφυγή. Έτσι πρέπει να ενημερώνεται για την υποχρέωση άσκησης, τις συνέπειες μη ασκήσεως, την προσφυγή και το αρμόδιο όργανο κατ' ελάχιστον. Ειδάλλως δεν υπάρχει απαράδεκτο στην προσφυγή στα ΤΔΔ.

Σε περίπτωση παράλειψης απάντησης στην ενδικοφανή προσφυγή (μετά την προβλεπόμενη προθεσμία ή το τρίμηνο εάν δεν υπάρχει ειδική), η προσφυγή ασκείται κατά της απόρριψης της ενδικοφανούς προσφυγής (63.4ΚΔΔικ).

Προθεσμία προσφυγής: 60 ημέρες από την συντέλεση της πράξης ή της παράλειψης. Η προθεσμία αρχίζει από την επίδοση ή από τότε που έλαβε ο προσφεύγων αποδεδειγμένα γνώση του περιεχομένου της πράξης. 90 ημέρες εάν η προσφυγή ασκείται από ΥΠΟΙΚ ή από διαμένων στην αλλοδαπή. Σε φορολογικές – τελωνειακές διαφορές 30 ημέρες (66 παρ.2^α ΚΔΔικ).

Η προθεσμία για την άσκηση προσφυγής και η άσκηση αυτής δεν αναστέλλουν την εκτέλεση της πράξεως (69 παρ. 1 ΚΔΔικ). Κατ' εξαίρεση εάν με την πράξη καταλογίζονται χρηματικά ποσά που αναφέρονται σε φορολογικές εν γένει απαιτήσεις του Δημοσίου ή ΝΠΔΔ ή αυτοτελείς χρηματικές κυρώσεις για παράβαση της φορολογικής νομοθεσίας, η προθεσμία για την άσκηση προσφυγής και η άσκησή της αναστέλλουν την εκτέλεση της πράξης (69 παρ. 2 ΚΔΔικ). Στις πράξεις που προσβάλλονται με προσφυγή χωρεί πάντα αίτηση αναστολής.

ΕΝΔΙΚΟ ΒΟΗΘΗΜΑ ΑΓΩΓΗΣ

Αγωγή ασκεί όποιος έχει κατά του Δημοσίου ή ΝΠΔΔ χρηματική αξίωση από έννομη σχέση δημοσίου δικαίου (71.1ΚΔΔικ). Στην αγωγή ζητούνται χρήματα ενώ στην προσφυγή & αίτηση ακύρωσης, ζητείται η τροποποίηση ή ακύρωση πράξης. Η αγωγή συμπεριλαμβάνει τόσο τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, την

σύμβαση, την αστική ευθύνη δημοσίου και οποιαδήποτε άλλη έννομη σχέση δημοσίου δικαίου. Είναι απαράδεκτη η αγωγή για αξίωση φορολογικού περιεχομένου (71.4ΚΔΔικ). Τέτοιες αξιώσεις είναι όσες ορίζονται στο 1ΚΦορΔικ.

Είναι απαράδεκτη η άσκηση δεύτερης αγωγής με το ίδιο αντικείμενο από τον ίδιο ενάγοντα με την ίδια ιστορική ή νομική βάση (76.1ΚΔΔικ). Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η άσκηση δεύτερης αγωγής όταν η πρώτη απορρίφθηκε τελεσίδικα για τυπικούς λόγους (76.2ΚΔΔικ). Προθεσμία 60 ημερών από την κοινοποίηση της τελεσίδικης απόφασης. Αγωγή από το δικόγραφο της οποίας παραιτήθηκε ο ενάγων θεωρείται ότι δεν ασκήθηκε και κατά συνέπεια μπορεί να ασκηθεί δεύτερη αγωγή (76.3ΚΔΔικ).

Αποτελέσματα της αγωγής:

1. Διακοπή της παραγραφής: (75.2ΚΔΔικ). Η παραγραφή διακόπτεται και από την κατάθεση αγωγής σε αναρμόδιο δικαστήριο ή σε αρμόδια αρχή προς ικανοποίηση της απαίτησης.
2. Τοκοφορία της οφειλής: Αρχίζει από την επίδοση της αγωγής στο Δημόσιο, όχι με όχληση (6%). Άρα ταυτίζεται ο τόκος υπερημερίας με τον τόκο επιδικίας.
3. Θέση ορίου για την άσκηση της ενστάσεως 909ΑΚ
4. Επίταση της ευθύνης του εναγόμενου επί διεκδικητικής αγωγής για χειροτέρευση, καταστροφή ή αδυναμία αποδόσεως του διεκδικούμενου πράγματος

Παρεμπίπτουσα Αγωγή: Με παρεμπίπτουσα αγωγή ζητούνται τα παρεπόμενα του κυρίου αντικειμένου της δίκης, συμπληρωματική της αρχικής παροχής εάν μετά την άσκηση της αγωγής διευρύνθηκε κατά οποιονδήποτε τρόπο η αρχική αξίωση του ενάγοντος (77.1ΚΔΔικ). Τα παρεπόμενα του κύριου αντικειμένου (τόκοι, καρποί, δικαστικά έξοδα, συμπληρωματική παροχή) ζητούνται μόνο με παρεμπίπτουσα αγωγή. Ασκείται με κατάθεση και επίδοση δικογράφου 30 μέρες πριν την συζήτηση της υπόθεσης (77.2ΚΔΔικ). Μπορεί να ασκηθεί και σε κατ' έφεση δίκη, εάν η τελευταία γίνει τυπικά δεκτή.

Αναγνωριστική αγωγή: Αίτημα μόνο η αναγνώριση ύπαρξης χρηματικής αξίωσης. Όχι οποιαδήποτε έννομη σχέση δημοσίου δικαίου, ούτε αρνητική αναγνωριστική (73.2ΚΔΔικ).

Η απόφαση μπορεί να κηρυχθεί προσωρινά εκτελεστή (80.2ΚΔΔικ): 1) Αν συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι που συνηγορούν σ' αυτό, 2) Εάν η επιβράδυνση της εκτέλεσης θα επιφέρει ανεπανόρθωτη βλάβη στον διάδικο που νίκησε. Στις αποφάσεις αυτές, η προθεσμία και η άσκηση έφεσης δεν αναστέλλουν την εκτέλεση εκτός εάν αυτή απειλείται κατά τρίτου.

Παραγραφή απαιτήσεων κατά του Δημοσίου: Βασικός κανόνας η πενταετία (90.1ΚΔΔ). Η απαίτηση προς επιστροφή αχρεωστήτως/παρانونως καταβληθέντων μετά τριετία από την καταβολή (90.2ΚΔΔ). Απαιτήσεις υπαλλήλων κατά Δημοσίου για αποδοχές/αποζημιώσεις μετά διετία. Όπως και απαιτήσεις συνταξιούχων για συντάξεις, επιδόματα, βοηθήματα.

ΑΝΑΚΟΠΗ ΕΚΤΕΛΕΣΕΩΣ ΚΔΔΙΚ

Ανακοπή εκτελέσεως χωρεί κατά κάθε πράξεως που εκδίδεται στα πλαίσια της διαδικασίας της διοικητικής εκτέλεσης, και άρα όχι κατά της αρχικής καταλογιστικής πράξης η οποία προσβάλλεται με προσφυγή ή αίτηση ακύρωσης. (217ΚΔΔικ).

Ενδεικτική απαρίθμηση των πράξεων:

1. Πράξη ταμειακής βεβαίωσης

2. Κατασχετήρια έκθεση
3. Πρόγραμμα πλειστηριασμού
4. Πίνακας κατάταξης

Η βεβαίωση είναι: α) η σύνταξη του χρηματικού καταλόγου/κατάστασης (βεβαίωση ευρείας εννοίας) και β) Η εγγραφή στο βιβλίο παραλαβής και βεβαίωσης εισπρακτέων εσόδων (ταμειακή βεβαίωση, στενή εννοία). Μετά από την δεύτερη, εάν το χρέος δεν έχει πληρωθεί, ακολουθεί ατομική ειδοποίηση οφειλέτη. Αυτή είναι πράξη βεβαιωτική, άρα δεν προσβάλλεται. Με ανακοπή προσβάλλεται η παραπάνω ταμειακή βεβαίωση του χρέους που κατέστη γνωστή μέσω της ατομικής ειδοποίησης. Ειδικά στην φορολογική έννομη σχέση, η βεβαίωση συνιστά μη εκτελεστή – εσωτερική διοικητική πράξη, μη προσβαλλόμενη. Άρα παραδεκτώς προσβάλλεται η ατομική ειδοποίηση με ανακοπή.

Με ανακοπή προσβάλλονται επίσης: 1. Αρνητική δήλωση ΝΠΔΔ ως τρίτου εφόσον και η υποχρέωση του τρίτου είναι δημοσίου δικαίου, 2. Δήλωσης Προϊσταμένου ΔΟΥ / Τελωνείου για την ύπαρξη απαίτησης δημοσίου δικαίου (217.2ΚΔΔικ).

Προθεσμία: 30 ημέρες με διαφοροποιούμενα αφετηριακά γεγονότα. Σε καμία περίπτωση δεν ασκείται ανακοπή 6 μήνες μετά την διενέργεια του πλειστηριασμού (220.3ΚΔΔικ).

ΑΙΤΗΣΗ ΑΚΥΡΩΣΕΩΣ

Αίτηση ακυρώσεως είναι το ένδικο βοήθημα με το οποίο επιδιώκεται η παροχή δικαστικής προστασίας με την εξαφάνιση διοικητικής πράξης για λόγους που ανάγονται στην νομιμότητά της. Επιδιώκεται η μερική ή ολική ακύρωση και όχι η τροποποίηση, δεν έλεγχεται η ουσία.

Λόγοι ακυρώσεως (95Συντ. & ΣτΕ):

1. Αναρμοδιότητα του εκδόντος την διοικητική πράξη
2. Παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας
3. Παράβαση κατ' ουσίαν διατάξεως νόμου
4. Κατάχρηση εξουσίας: Όταν η πράξη φέρει όλα τα στοιχεία νομιμότητας, γίνεται όμως για σκοπό καταδήλως άλλον από εκείνον για τον οποίο έχει νομοθετηθεί

Κατ' αρχήν προηγούνται στην εξέταση οι τυπικοί από τους ουσιαστικούς λόγους. Όμως, το ΣτΕ μπορεί να αντιστρέψει αυτή την σειρά.

Λυσιτέλεια λόγων ακύρωσης: Εάν ο λόγος ακύρωσης δεν μπορεί να στηρίξει το αίτημα, απορρίπτεται ως αλυσιτελής. Σύμφωνα με το ΣτΕ: Είναι αλυσιτελής η προβολή λόγων ακύρωσης για μη νόμιμη σύνθεση οργάνου όταν η προσβαλλόμενη δυσμενής πράξη απορρίπτει αίτημα του διοικουμένου και εκδίδεται κατά δέσμια αρμοδιότητα, ο αιτών δεν αμφισβητεί τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης και το δικαστήριο καταλήγει στο συμπέρασμα πως ούτως ή άλλως δεν θα ήταν κατά νόμο επιτρεπτή η έκδοση της πράξης με το αιτούμενο περιεχόμενο. Επίσης, είναι αλυσιτελής η προβολή του λόγου παραβίασης της προηγούμενης ακρόασης (μη τήρηση ουσιώδους τύπου) όταν δεν προβάλλεται παράλληλα ο ισχυρισμός που θα προέβαλλε ενώπιον της Διοίκησης εάν είχε κληθεί (ΟλΣτΕ 4447/2012). Τέλος, λόγος περί μη χορήγησης εγγράφου είναι αλυσιτελής εάν ο αιτών δεν παραθέσει τους ισχυρισμούς που θα είχε προβάλλει ή τα αποδεικτικά στοιχεία που θα προσκόμιζε εάν του είχαν γνωστοποιηθεί τα επίμαχα έγγραφα ή εάν δεν ισχυρίζεται ότι αφού περιήλθε σε γνώση του το έγγραφο προέβαλλε παραδεκτώς τέτοιους ισχυρισμούς ενώπιον του δικαστηρίου της ουσίας (ΟλΣτΕ 715/2013).

95.3Συντ: Κατηγορίες ακυρωτικών υποθέσεων μπορούν να υπάγονται με νόμο στα ΤΔΔ «ανάλογα με την φύση & την σπουδαιότητά τους». Το ΣτΕ σ' αυτές δικάζει ως δεύτερος βαθμός (κατ' έφεση) υπό την επιφύλαξη νόμου.

Δεν υπόκεινται σε αίτηση ακυρώσεως οι μη εκτελεστές πράξεις της Διοίκησης (45.1 ΠΔ 18/1989) ιδίως οι διαπιστωτικές – βεβαιωτικές, αυτές που εκδίδονται χωρίς έλεγχο πραγματικών περιστατικών. Επίσης, δεν υπόκεινται σε αίτηση ακύρωσης οι πράξεις της συντακτικής / αναθεωρητικής βουλής και οι τυπικοί νόμοι. Οι ΠΝΠ, οι δικαστικές αποφάσεις και δεν προσβάλλονται οι διοικητικές συμβάσεις: Οι αποσπαστές πράξεις που προηγούνται της σύναψης μπορούν να προσβληθούν με αίτηση ακύρωσης. Δεν προσβάλλονται πράξεις ΝΠΙΔ κατά το οργανικό κριτήριο. Τέλος, εξαιρούνται οι *κυβερνητικές πράξεις* (45.6 ΠΔ 18/1989). Πράξεις που ανάγονται στην διαχείριση της πολιτικής εξουσίας.

Έννομο συμφέρον (47.1 ΠΔ 18/1989): Η προσβαλλόμενη πράξη προκαλεί υλική ή ηθική βλάβη στον αιτούντα, ο αιτών πρέπει να υφίσταται αυτή την βλάβη υπό ορισμένη ιδιότητα αναγνωριζόμενη από την έννομη τάξη. Πρέπει να υπάρχει κατά την έκδοση της πράξης, την άσκηση της αίτησης ακύρωσης και την συζήτηση της. Το έννομο συμφέρον πρέπει να είναι *άμεσο* (να ανήκει στον αιτούντα απευθείας), *προσωπικό* (συμφέρον που συνδέεται ιδιαίτερα με τον αιτούντα με σχέση την οποία θίγει η πράξη), *ενεστώς* (Υφίσταται και στα τρία παραπάνω στάδια).

Η ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΣΤΟ ΣτΕ

103.4Συντ: Υπόκεινται σε προσφυγή στο ΣτΕ (Υπαλληλική προσφυγή) οι αποφάσεις υπηρεσιακών συμβουλίων των πολιτικών δημοσίων υπαλλήλων με τις οποίες τα εν λόγω συλλογικά όργανα, ως πειθαρχικά συμβούλια επιβάλλουν στους υπαλλήλους αυτούς ποινή οριστικής παύσεως ή υποβιβασμού. Η προσφυγή αυτή είναι ουσίας και γίνεται πλήρης έλεγχος.

Άρ. 1 παρ. 1 περ. α' Ν. 702/1977: Στην αρμοδιότητα του Τριμελούς Διοικητικού Εφετείου υπάγεται η εκδίκαση των αιτήσεων ακυρώσεως κατά ατομικών πράξεων διοικητικών αρχών που αφορούν την υπηρεσιακή κατάσταση των δημοσίων υπαλλήλων που δεν χαρακτηρίζονται ανώτατοι από διάταξη νόμου και το ΣτΕ είναι αρμόδιο για εκδίκαση των εφέσεων κατά αυτών των αποφάσεων, σε πράξεις που δεν προβλέπονται στο Σ. δεν χωρεί έφεση.

Συνεπώς το ΣτΕ έχει την αρμοδιότητα εκδίκασης των αιτήσεων ακύρωσης για ποινή οριστικής παύσης / υποβιβασμού, των αιτήσεων ανωτάτων υπαλλήλων που δεν υπόκεινται σε προσφυγή, της έφεσης κατά των αποφάσεων του ΤρΔεφ.

Προθεσμία: 60 ημέρες. Κατά την διάρκεια της προθεσμίας & μέχρι την εκδικασή της αναστέλλεται η εκτέλεση της απόφασης που έχει προσβληθεί (42 ΠΔ 18/1989). Μπορούν να επιβληθούν μέτρα όπως η διαθεσιμότητα ή προσωρινή αργία αλλά δεν μπορούν αυτά τα μέτρα κατ' αποτέλεσμα να είναι ίδια με την οριστική παύση/απόλυση.

ΕΚΛΟΓΙΚΗ ΕΝΣΤΑΣΗ

Διαφορές που αναφύονται κατά την εκλογική διαδικασία στους ΟΤΑ και τα ΝΠΔΔ ως διαφορές ουσίας. Στρέφεται κατά της απόφασης του τοπικού ΠολΠρωτ με την οποία ανακηρύσσονται οι επιτυχόντες και οι επιλαχόντες συνδυασμοί & υποψήφιοι.

Καθ' ύλην αρμόδιο είναι σε πρώτο και τελευταίο βαθμό το Διοικητικό Εφετείο για εκλογή σε Περιφέρεια και το Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο για εκλογή σε δήμο. Το τελευταίο είναι αρμόδιο και για τις ενστάσεις που αφορούν σε εκλογική διαδικασία ΝΠΔΔ.

Η ένσταση δεν αναστέλλει την εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης (250.2ΚΔΔικ).

ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Στις δικαστικές αρμοδιότητες του ΕΣ υπάγονται οι διαφορές σχετικά με την απονομή συντάξεων και οι διαφορές σχετικά με τον έλεγχο των λογαριασμών των δημοσίων υπόλογων και των ΟΤΑ ή άλλων νομικών προσώπων που ελέγχονται από το ΕΣ και Αστική ευθύνη υπαλλήλων Δημοσίου, ΟΤΑ, ΝΠΔΔ.

Ένδικα βοηθήματα:

1. Έφεση κατά πράξεων του ΕΣ από ελεγκτική αρμοδιότητά ή διοικητικές πράξεις στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του
2. Ανακοπή εκτέλεσης για διαδικασία διοικητικής εκτέλεσης που αφορά σε υποθέσεις ελέγχου λογαριασμών υπολόγων, απονομής συντάξεων ή αστικής ευθύνης υπαλλήλων
3. Αγωγή για ζητήματα των αρμοδιοτήτων του

ΑΝΩΤΑΤΟ ΕΙΔΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

Διαφορές που εκδικάζονται από το ΑΕΔ

1. Ενστάσεις κύρους βουλευτικών εκλογών (58Σ)
2. Ενστάσεις κύρους αποτελεσμάτων δημοψηφίσματος (44.2Σ)
3. Αίτηση άρσης αμφισβήτησης για την έκπτωση – ασυμβίβαστο βουλευτή (55.2Σ)
4. Αίτηση άρσης σύγκρουσης μεταξύ δικαστηρίων και διοικητικών αρχών, ΣτΕ & ΤΔΔ και αστικών ή ποινικών ή ΕΣ και λοιπών δικαστηρίων
5. Αίτηση άρσης αμφισβήτησης ουσιαστικής αντισυνταγματικότητας ή έννοια διατάξεων τυπικού νόμου αν εκδόθηκαν αντίθετες αποφάσεις ΣτΕ, ΑΠ, ΕΣ
6. Αίτηση άρσης αμφισβήτησης για τον χαρακτηρισμό κανόνων διεθνούς δικαίου ως γενικώς παραδεδεγμένων
7. Ένδικο μέσο αίτησης επανάληψης διαδικασίας

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Γενικές παρατηρήσεις: Προσωρινή δικαστική προστασία με 4 συστήματα: 1) του ΚΔΔικ, 2) του ΠΔ18/1989 για την ακυρωτική δίκη, 3) του ΕΣ και 4) Τα ασφαλιστικά μέτρα (Ν.3886/2010).

Προσωρινή δικαστική προστασία του ΚΔΔικ

1. *Αναστολή εκτέλεσης Διοικητικών πράξεων (200 – 205^Α ΚΔΔικ):* Προϋπόθεση η άσκηση προσφυγής και μετά η άσκηση αίτησης αναστολής, η μη ύπαρξη διοικητικής αναστολής της πράξεως, η μη ύπαρξη αυτόματου ανασταλτικού αποτελέσματος & νομολογιακά το να μην πρόκειται περί αρνητικής πράξεως (παράλειψης).
Λόγοι αναστολής: α) ανεπανόρθωτη βλάβη (βλάβη μη αναστρέψιμη αλλά και εκείνη της οποίας η αποκατάσταση υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες είναι δυσχερής σε τέτοιο βαθμό ώστε αδυνατεί να την επιτύχει πράγματι) και β) Το προδήλως βάσιμο της προσφυγής.

Ακόμη κι αν συντρέχουν τα παραπάνω δεν χορηγείται αναστολή όταν: α) η προσφυγή είναι προδήλως απαράδεκτη, β) κατά την στάθμιση βλάβης αιτούντος, συμφερόντων τρίτων και δημοσίου συμφέροντος κρίνεται ότι οι αρνητικές συνέπειες από την αποδοχή θα είναι σοβαρότερες της ωφέλειας, γ) Η δήλωση του 203.2ΚΔΔικ έχει ουσιώδεις παραλείψεις ή ανακρίβειες, δ) Εάν έχει εκτελεστεί ήδη η πράξη

Προσωρινή διαταγή: Εφόσον υποβληθεί αίτημα με την αίτηση αναστολής ή αυτοτελώς ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου μπορεί να εκδώσει προσωρινή διαταγή αναστολής εκτέλεσης.

2. *Αναστολή εκτέλεσης δικαστικών αποφάσεων (206 – 209 ΚΔΔικ):* Της αιτήσεως αναστολής προηγείται η άσκηση του ενδίκου μέσου. Ίδιοι λόγοι αναστολής & αποκλεισμού αναστολής.
3. *Προσωρινή ρύθμιση κατάστασης (210 ΚΔΔικ):* Συνάπτεται τόσο με την προσφυγή όσο και με την αγωγή. Περιλαμβάνει την προσωρινή καταδίκη ενάγοντος ή Δημοσίου σε ενέργεια, παράλειψη ή ανοχή ή την προσωρινή λήψη ρυθμιστικών μέτρων διαπλαστικού χαρακτήρα με σκοπό την άρση της ύπαρξης ζημιολόγου πηγής. Λόγοι είναι: α) το κατεπείγον της συγκεκριμένης ρύθμισης και β) ο κίνδυνος να καταστεί από την πάροδο του χρόνου αδύνατη ή ιδιαίτερα δυσχερής η ρύθμιση της κατάστασης ακόμα κι αν εκδοθεί οριστική απόφαση. Αποκλείεται η ρύθμιση εάν: α) κατά την στάθμιση βλάβης αιτούντος, συμφερόντων τρίτων και δημοσίου συμφέροντος, οι αρνητικές συνέπειες από την αποδοχή είναι σοβαρότερες της ωφέλειας ή β) η προσφυγή / αγωγή είναι προδήλως απαράδεκτη ή αβάσιμη.
4. *Προσωρινή επιδίκαση απαίτησης (211 – 215ΚΔΔικ):* Μόνο σε καταψηφιστικές αγωγές που αφορά αξίωση από περιουσιακή ζημία και όχι λόγω ηθικής βλάβης. Επιδικάζεται προσωρινώς μέρος της απαίτησης της αγωγής. Λόγος: Η ιδιαίτερη δυσχέρεια του αιτούντος προς αντιμετώπιση των άμεσων αναγκών διαβίωσης του ίδιου ή της οικογένειάς του. Δεν εφαρμόζεται σε φορολογική προσφυγή, όταν ζητούνται χρήματα. Αποκλείεται η προσωρινή επιδίκαση εάν προσκρούει στο δημόσιο συμφέρον ή αν η καταψηφιστική αγωγή είναι προδήλως απαράδεκτη ή αβάσιμη.

Προσωρινή δικαστική προστασία στην Ακυρωτική δίκη

1. *Διοικητική αναστολή εκτέλεσης (52.1 ΠΔ 18/1989):* Αίτηση του ασκούντος την αίτηση ακύρωσης προς τον αρμόδιο Υπουργό ή του Ανώτατου Διοικητικού οργάνου για διοικητική αναστολή.
2. *Αίτηση αναστολής ΣΤΕ:* Λόγοι αναστολής: Ανεπανόρθωτη ή δυσχερώς επανορθώσιμη βλάβη του αιτούντος και προδήλως βάσιμο της αίτησης ακύρωσης. Λόγοι αποκλεισμού αναστολής είναι το δημόσιο συμφέρον ή το προδήλως απαράδεκτο / αβάσιμο της αίτησης ακύρωσης. Η Επιτροπή εκτός από την αναστολή εκτέλεσης μπορεί να διατάξει και κάθε άλλο κατάλληλο μέτρο (52.8 ΠΔ 18/1989).
Προσωρινή διαταγή (52.5 ΠΔ 18/1989): Με σχετικό αίτημα εντός της αίτησης αναστολής ή μετά την κατάθεση αυτής ο Πρόεδρος του Συμβουλίου μπορεί να εκδώσει προσωρινή διαταγή αναστολής εκτέλεσης.
3. *Προσωρινή δικαστική προστασία στην ακυρωτική έφεση (65 ΠΔ 18/1989):* Χωρεί αναστολή εκτέλεσης της διοικητικής πράξης που προσβλήθηκε στο ΔΕΦ. Δεν χωρεί αναστολή εκτέλεσης σε

κανονιστικές πράξεις εκτός εάν προβάλλεται συγκεκριμένη ζημία του αιτούντος οπότε χορηγείται αναστολή μόνο ως προς αυτόν.

Προσωρινή δικαστική προστασία στο Ελεγκτικό Συνέδριο

1. Αναστολή εκτέλεσης διοικητικών πράξεων επί τη βάση της εφέσεως
2. Αναστολή εκτέλεσης στις διαφορές από την διοικητική εκτέλεση, επί τη βάση ανακοπής
3. Αναστολή εκτέλεσης δικαστικών αποφάσεων μετά από άσκηση ενδίκου μέσου
4. Προσωρινή ρύθμιση κατάστασης μετά από έφεση
5. Μέτρα διασφάλισης της δημόσιας αξίωσης μετά από αίτηση καταλογισμού Γενικού Επιτρόπου Επικρατείας

Προσωρινή δικαστική προστασία στις δημόσιες συμβάσεις

Αφορά τις πράξεις που προηγούνται της σύναψης δημόσιας σύμβασης, δηλαδή τις αποσπαστές πράξεις της σύνθετης διοικητικής ενέργειας. Οι διαφορές αυτές είναι ακυρωτικές. Πριν την προσφυγή στην δικαιοσύνη υπάρχει ενδικοφανής προσφυγή στην ΑΕΠΠ. Η ΑΕΠΠ μπορεί ύστερα από αίτημα του προσφεύγοντος ή αυτεπαγγέλτως και μετά από κλήση της αναθέτουσας αρχής προ 3 ημερών, να εκδώσει πράξη αναστολής εκτέλεσεως και να ορίσει κατάλληλα μέτρα μέχρι να αποφανθεί για την προδικαστική προσφυγή.

Αίτηση αναστολής του Ν. 4412/2016: Αρμόδιο για αίτηση ακύρωσης των αποσπαστών πράξεων είναι το Τριμελές Διοικητικό Εφετείο που αποφαινεται αμετάκλητα. Κατ' εξαίρεση αρμόδιο είναι το ΣτΕ για συμβάσεις παραχώρησης, ΣΔΙΤ, συμβάσεις εξαιρούμενων τομέων Οδ. 2014/25 και διαφορές άνω των 15 εκατ. Η αίτηση αναστολής γίνεται δεκτή εφόσον πιθανολογείται σοβαρά η παραβίαση ενωσιακού ή εσωτερικού κανόνα & η αναστολή είναι αναγκαία για να αρθούν τα δυσμενή από την παράβαση αποτελέσματα ή να αποτραπεί ζημία του αιτούντος. Μπορεί να απορριφθεί για επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος.

Έννομες συνέπειες δικαστικών αποφάσεων

Ακυρωτικές αποφάσεις ΣτΕ: Ισχύς έναντι όλων (κατάργηση έναντι όλων είτε κανονιστικής είτε ατομικής), δεδικασμένο και υποχρέωση συμμόρφωσης (50 ΠΔ 18/1989).

Αποφάσεις ουσίας: Αποφάσεις που απαγγέλεται η ακύρωση ή η τροποποίηση εκτελεστής ατομικής διοικητικής πράξης ή ακύρωση παράλειψης νόμιμης οφειλόμενης ενέργειας ισχύουν έναντι όλων. (196ΚΔΔικ).

Υποχρέωση συμμόρφωσης της διοίκησης σε δικαστικές αποφάσεις

Ορίζεται στο 95.5Συντ και στο 50.4 ΠΔ 18/1989 όπου οι διοικητικές αρχές υποχρεούνται σε εκτέλεση της υποχρέωσης συμμόρφωσης προς τις δικαστικές αποφάσεις. Δύο είδη συμμόρφωσης: Θετική και αποθετική.

Αποθετική συμμόρφωση: Απαγόρευση επανέκδοσης της ίδιας κατά περιεχόμενο πράξης με την ακυρωθείσα. Απαγόρευση υλικής ή νομικής εκτέλεσης της ακυρωθείσας πράξης. Απαγόρευση επανέκδοσης παρόμοιας πράξης προς την ακυρωθείσα όταν η διαφορά έγκειται σε επουσιώδη σημεία.

Σε περίπτωση αλλαγής των νομικών ή πραγματικών περιστατικών ή διαφορετικής ερμηνείας νόμου μπορεί να εκδοθεί όμοια πράξη. Επίσης εάν πράξη ακυρώθηκε για τυπικούς λόγους μπορεί να επαναληφθεί η πράξη αφού τηρηθεί η τυπική προϋπόθεση. Επίσης μπορεί να εκδοθεί πράξη που ακυρώθηκε λόγω έλλειψης / παράνομης αιτιολογίας ή δύναται η διοίκηση να εξετάσει εκ νέου την όλη υπόθεση και να εκδώσει νέα πράξη.

Θετική συμμόρφωση:

1. *Υποχρέωση ανάκλησης πράξεων που βασίζονται στην ακυρωθείσα:* Οι ατομικές πράξεις που στηρίχθηκαν σε ακυρωθείσα ατομική, Οι ατομικές πράξεις που στηρίχθηκαν σε ακυρωθείσα κανονιστική, Οι κανονιστικές & ατομικές πράξεις που βασίστηκαν σε άλλη ακυρωθείσα κανονιστική που προέβλεπε υπεξουσιοδότηση. Κατ' αρχήν η ανάκληση παράνομων διοικητικών πράξεων βασίζεται σε διακριτική ευχέρεια της διοικήσεως. Κατά το ΣτΕ, όταν το δικαστήριο ακυρώνει ατομική διοικητική πράξη λόγω αντισυνταγματικότητας νόμου είτε λόγω παράνομης κανονιστικής πράξης, η Διοίκηση έχει υποχρέωση να ανακαλέσει τις όμοιες διοικητικές ατομικές πράξεις. Η υποχρέωση αυτή γεννάται εφόσον υπάρχει αίτηση ανακλήσεως της πράξης από τον διοικούμενο σε εύλογο χρόνο και οι λόγοι δημοσίου συμφέροντος που επιβάλλουν την ανάκληση είναι υπέρτεροι της αρχής προστατευόμενης εμπιστοσύνης διοικούμενων που απέκτησαν καλόπιστα δικαιώματα δυνάμει της πράξεως.
2. *Υποχρέωση αντικατάστασης ακυρωθείσας πράξεως με άλλη απαλλαγμένη από ελαττώματα:* Εάν υπάρχει δέσμια αρμοδιότητα θα πρέπει να την εκδώσει χωρίς νομικά σφάλματα και με βάση την ερμηνεία του δικαστηρίου, σε περίπτωση διακριτικής ευχέρειας πρέπει να εκδοθεί ξανά πράξει χωρίς να υπερβαίνει τα άκρα όρια αυτής.
3. *Υποχρέωση έκδοσης πράξεως που παρανόμως η διοίκηση παρέλειψε να εκδώσει:* Η πράξη έχει αναδρομική ισχύ. Εάν είναι σύνθετη διοικητική ενέργεια και το ελάττωμα τυπικό η διοίκηση έχει την ευχέρεια να επαναλάβει από την αρχή ή από την ενδιάμεση ακυρωθείσα πράξη.

Αναγκαστική εκτέλεση σε βάρος του Ελληνικού Δημοσίου επί μη συμμορφώσεως

Σύμφωνα με το 94 παρ. 4 Συντ. οι δικαστικές αποφάσεις εκτελούνται αναγκαστικά κατά του Δημοσίου, ΟΤΑ, ΝΠΔΔ όπως νόμος ορίζει. 199ΚΔΔικ: Οι τελεσίδικες, ανέκκλητες και προσωρινές εκτελεστές δικαστικές αποφάσεις που εκδίδονται για διαφορές που άγονται προς επίλυση με αγωγή αποτελούν εκτελεστό τίτλο κατ' άρθρο 904ΚΠολΔ. Εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του ΚΠολΔ.

194 παρ. 4ΚΔΔικ: Οι τελεσίδικες και ανέκκλητες αναγνωριστικές αποφάσεις καθίστανται καταψηφιστικές με πράξη του Προέδρου του Δικαστηρίου που τις εξέδωσε εάν καταβληθεί το τέλος δικαστικού ενσήμου. Μολονότι στον Ν.3068/2002 ανέφερε πως δεν εκτελούνται οι περιπτώσεις των εδαφίων γ' – ζ' 904.2ΚΠολΔ (πχ διαταγή πληρωμής). Η νομολογία έκρινε ανεφάρμοστη και αντισυνταγματική την παραπάνω διάταξη.

Αναγκαστική εκτέλεση γίνεται μόνο στην ιδιωτική περιουσία του δημοσίου. Απαγορεύεται η κατάσχεση απαιτήσεων από σχέση δημοσίου δικαίου ή απαιτήσεων που έχουν ταχθεί για εξυπηρέτηση δημοσίου

σκοπού. Αναγκαστική εκτέλεση επιτρέπεται μετά από 60 ημέρες από την επίδοση της απόφασης στον αρμόδιο Υπουργό ή τον εκπρόσωπο ΝΠΔΔ. Κατά τα άλλα εφαρμόζεται η διαδικασία ΚΠολΔ.

Αν το Δημόσιο προβαίνει σε έκδοση ρητής πράξης αντίθετης προς την υποχρέωση συμμόρφωσης ο ενδιαφερόμενος μπορεί να προσφύγει στα Διοικητικά δικαστήρια. Δεν ασκείται παραδεκτώς εκ νέου προσφυγή σε περίπτωση σιωπηρής άρνησης ή παράλειψης υλικής ενέργειας. Με ειδική διαδικασία (Ν.3068/2002) μπορεί να επιδικαστεί χρηματικό ποσό ως κύρωση μετά από αίτηση.

ΕΝΔΙΚΑ ΜΕΣΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Κανόνας κλειστού αριθμού ενδίκων μέσων: Μόνο όσα προβλέπονται από τον νόμο

Αρχή διαδοχικής άσκησης ενδίκων μέσων: Σε αναίρεση υπόκεινται μόνο οι αποφάσεις που έχουν καταστεί ανέκκλητες και σε αναθεώρηση υπόκεινται οι αποφάσεις που δεν μπορούν να προσβληθούν με έφεση και ανακοπή ερημοδικίας. Κατά κανόνα, όταν ο νόμος αναφέρει ότι μια απόφαση είναι ανέκκλητη, απαγορεύεται και η άσκηση αναίρεση κατ' αυτής. Επιτρέπεται μόνο η κατ' άλμα έφεση / αναίρεση όταν κρίνεται διάταξη τυπικού νόμου αντισυνταγματική ή αντίθετη σε υπερνομοθετική διάταξη χωρίς προηγούμενη νομολογία του ΣτΕ.

Κανόνας άπαξ ασκήσεως: Ένδικο μέσο κατά της αυτής δικαστικής απόφασης ασκείται μια φορά. Δεν ισχύει επί παραιτήσεως από δικόγραφο αφού θεωρείται μη ασκηθέν και δεν ισχύει για ένδικα μέσα του ΚΔΔικ που απορρίφθηκαν για λόγους τυπικούς (Δεν προβαίνει σε τέτοια διάκριση η νομολογία)

81ΚΔΔικ: Ένδικα μέσα ενώπιων ΤΔΔ είναι :

1. *Ανακοπή ερημοδικίας:* Ένδικο μέσο με το οποίο ένας διάδικος που δεν παραστάθηκε κατά την συζήτηση επειδή δεν κλητεύθηκε ή επειδή δεν κλητεύθηκε νόμιμα ή επειδή δεν παραστάθηκε λόγω ανωτέρας βίας και ζητάει την εξαφάνιση της ερήμην απόφασης. Σε ανακοπή υπόκεινται οι οριστικές, μη οριστικές και εν μέρει οριστικές αποφάσεις των ΤΔΔ (είτε πρωτόδικες είτε εφετειακές είτε κατ' αναθεώρηση). Δεν υπόκεινται σε ανακοπή ερημοδικίας αποφάσεις ΣτΕ, ΑΕΔ. Προθεσμία άσκησης είναι 60 μέρες και αρχίζει από την επίδοση ή την πλήρη γνώση. Καταχρηστική προθεσμία 3 ετών από την δημοσίευση της απόφασης.
2. *Έφεση:* Κατά τον ΚΔΔικ. Κατά πρωτοδικού απόφασης ουσίας και κατά πρωτοδικού ακυρωτικής απόφασης. Όλες οι οριστικές αποφάσεις Διοικητικών Πρωτοδικείων εφόσον δεν έχει αποκλειστεί το δικαίωμα έφεσης. Όχι αποφάσεις που αφορούν χρηματικές διαφορές κάτω των 5.000 ευρώ. Κατ' εξαίρεση για συγκεκριμένους λόγους αποφάσεις είναι πάντα εκκλητές κατά 92.4ΚΔΔικ. Δεν αναστέλλεται η εκτέλεση αποφάσεως κατά την προθεσμία και την άσκηση έφεσης. Μόνο κατ' εξαίρεση σε περίπτωση άσκησης έφεσης σε αγωγή.
3. *Έφεση στο ΣτΕ:* Έφεση κατά αποφάσεων ΔΕφ (Αρ. 1 Ν.702/1977) ή ΔΠρ ακυρωτικές. Σύμφωνα με το Άρθρο 5^Α Ν.702/1977 οι αποφάσεις ΔΕφ είναι ανέκκλητες για συγκεκριμένες ακυρωτικές διαφορές.
4. *Αίτηση αναθεώρησης:* Μόνο στα ΤΔΔ, όμοιο περιεχόμενο με αίτηση επανάλψης διαδικασίας (69^Α ΠΔ 18/1989). Έκτακτο ένδικο μέσο κατά τελεσίδικης / ανέκκλητης απόφασης ΤΔΔ με το οποίο ο αιτών ιδιώτης / Δημόσιο ζητούν για περιοριστικά προβλεπόμενους εκ του νόμου λόγους:

την εξαφάνιση απόφασης ως στηριζόμενη σε ψευδή απόδειξη / λαθεμένη απόφαση εάν τα περιστατικά προκύπτουν από αμετάκλητη ποινική απόφαση ή επί τη βάση νέων εγγράφων. Επιτρέπεται νέα αίτηση αναθεώρηση κατά ίδιας απόφασης εφόσον υπάρχουν νέοι λόγοι.

5. *Τριτανακοπή*: Ένδικο μέσο με το οποίο τρίτος μη διάδικος ζητάει την εξαφάνιση βλαπτικής γι' αυτόν αποφάσεως και την εκ νέου εκδίκαση της υπόθεσης. Και σε ακυρωτικές και σε δίκες ουσίες. Δεν είναι τρίτος όποιος ασκεί παρέμβαση. Δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα.
6. *Αίτηση διόρθωσης ή ερμηνείας*: Λόγοι διόρθωσης: Από παραδρομή στην απόφαση υπάρχουν γραμματικά λάθη, από παραδρομή κατά την σύνταξη της απόφασης υπήρχαν λάθη ή το διατακτικό διατυπώθηκε ελλιπώς. Δεν διορθώνονται εδώ σφάλματα δικανικής κρίσεως.
7. *Αναίρεση ενώπιον του ΣτΕ*: Έκτακτο ένδικο μέσο κατά τελεσίδικων / ανέκκλητων αποφάσεων των ΤΔΔ με το οποίο διάδικος ή εκπρόσωπος δημοσίου συμφέροντος ζητά την εξαφάνιση για παράβαση κανόνα δικαίου. Δεν επιτρέπεται άσκηση αναίρεσης για ποσό κάτω των 40.000 ευρώ. (56.4 ΠΔ 18/1989). Περιοριστικοί λόγοι αναίρεσης: Υπέρβαση καθηκόντων / καθ' ύλην αναρμοδιότητα του διοικητικού δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση. Μη νόμιμη συγκρότηση / Κακή σύνθεση δικαστηρίου. Παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας της δίκης (ουσιώδης δικονομικός τύπος, μη λήψη υπόψη ουσιώδους ισχυρισμού, κανόνες περί δικαστικών αποφάσεων). Εσφαλμένη ερμηνεία ή πλημμελής εφαρμογή του νόμου που διέπει την επίδικη έννομη σχέση. Αντιφατικές τελεσίδικες αποφάσεις

Σε ένδικα μέσα υπόκεινται μόνο οριστικές αποφάσεις (83ΚΔΔικ). Οι προθεσμίες για την άσκηση ενδίκων μέσων και η άσκηση αυτών δεν έχουν ανασταλτικό αποτέλεσμα (88ΚΔΔικ). Κατ' εξαίρεση ανασταλτικό αποτέλεσμα υπάρχει σε Έφεση επί αγωγής (99ΚΔΔικ) και τα ένδικα μέσα (και η αναίρεση) που διατάσσουν επιστροφή έμμεσων φόρων. Εφαρμόζονται οι γενικοί δικονομικοί κανόνες.